

C-739/19. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2019. október 8.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Supreme Court (Írország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2019. október 4.

Fellebbező:

VK

Ellenérdeklő fél:

An Bord Pleanála

1. Bevezetés

1.1. Az EUMSZ 267. cikk szerinti jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem arra vonatkozik, hogy mire terjed ki a módosított, az ügyvédi szolgáltatásnyújtás szabadsága tényleges gyakorlásának elősegítéséről szóló, 1977. március 22-i 77/249/EGK tanácsi irányelv (a továbbiakban: ügyvédi szolgáltatási irányelv vagy irányelv) 5. cikke alapján a tagállamokat megillető azon jogkör, hogy azon ügyvéddel szemben, aki olyan tagállamban kíván ügyfélképviseletet ellátni, amely eltér attól az államtól, ahol az ügyvéd állandó jelleggel működik és ahol szakképzettséget szerzett, előírassák, hogy „eljárásuk során működjenek együtt” egy, a fogadó tagállamban eljárásra jogosult ügyvéddel.

2. Tényállás

2.1. A kérelem olyan eljárással összefüggésben merül fel, amely a 2018. október 17-i Klohn ítélet (C-167/17, EU:C:2018:833) tárgyát képezte, amelyben a Bíróság azt döntötte el, hogy a bizonyos környezetvédelmi ügyekben alkalmazandó költségviselési szabályokat illetően hogyan kell helyesen értelmezni és alkalmazni az uniós jogot. Az említett ítélet eredményeként az ügy visszakerült a Supreme

Court (legfelsőbb bíróság, Írország) elé, hogy az a Bíróság által adott jogértelmezéssel összhangban elbírálja a V.K. által benyújtott fellebbezést.

2.2. Mivel a felek között továbbra is vannak eldöntetlen kérdések, a Supreme Courtnak (legfelsőbb bíróság) az eljárást befejező ítélet meghozatala előtt további tárgyalást kell tartania. Ennek során V.K. azt szeretné, ha a Supreme Court (legfelsőbb bíróság) előtti további tárgyalásokon egy német Rechtsanwalt, B.O. képviselné őt. Felmerültek bizonyos kérdések arra vonatkozóan, hogy B.O. jogosult-e eljárni az ír bíróságok előtt, aminek következtében külön eljárás indult annak eldöntése céljából, hogy B.O. jogosult-e ilyen eljárásra. Ennek során a General Council of the Bar of Ireland és a Law Society of Ireland (a barristerek, illetve a solicitorok szakmai képviselői szerve), valamint az Attorney General of Ireland (Írország legfőbb ügyésze) érdekelt félként részt vettek az eljárásban. Az ír jogban rendes körülmények között kizárólag az elismert barristerek vagy solicitorok jogosultak eljárni az ír bíróságok előtt, azzal a kikötéssel, hogy az ügyvédi szolgáltatási irányelv alapján a vendégügyvédek is megilleti ez a jog.

2.3. A Supreme Court (legfelsőbb bíróság) megállapította, hogy B.O. igazolta, hogy megilleti őt az ügyvédi szolgáltatási irányelv és az azt végrehajtó ír intézkedések alapján a vendégügyvédeknek biztosított jog. Azt azonban továbbra sem sikerült eldönteni, hogy e jogok gyakorlása során „együtt kell-e működnie” egy ír képesítéssel rendelkező ügyvéddel. A Supreme Court (legfelsőbb bíróság) arra a következtetésre jutott, hogy az e kérdésre adandó válasz uniós jogi szempontból nem egyértelmű, és ennek eredményeként úgy határozott, hogy kérdést kell a Bíróság elé terjeszteni arra vonatkozóan, hogy hogyan kell megfelelően értelmezni az ügyvédi szolgáltatási irányelv releváns szabályait.

3. Az uniós szabályozás

3.1. A releváns uniós jogi rendelkezések először is az ügyvédi szolgáltatási irányelv 1. cikkének (2) bekezdésében találhatók, amely az irányelv hatálya alá tartozó szakmai megnevezések listájában Németország vonatkozásában feltünteti a Rechtsanwaltnak. A 2. cikk előírja, hogy minden tagállam köteles az 1. cikk (2) bekezdésében meghatározott személyt olyan személyként elismerni, aki szolgáltatások nyújtása révén ügyvédi tevékenységet lát el. Ebből következik, hogy főszabály szerint a német Rechtsanwalt az ügyvédi szolgáltatási irányelvben meghatározott feltételek mellett bármely tagállamban nyújthat ügyvédként szolgáltatásokat.

3.2. Egyebek mellett az említett irányelv 5. cikke kimondja:

„A bírósági eljárásban való ügyfélképviselettel kapcsolatos tevékenységek ellátása során a tagállam előírhatja az 1. cikk hatálya alá tartozó ügyvédek számára, hogy:

[...]

– eljárásuk során működjenek együtt egy, a szóban forgó bírói testület előtt eljárásra jogosult olyan ügyvéddel, aki szükség esetén e testület előtt felel [...]”

3.3. Ebből következik tehát, hogy az ügyvédi szolgáltatási irányelv értelmében a tagállamok előírhatnak olyan kötelezettséget, hogy a „vendégügyvédek” (azok az ügyvédek, akik az említett irányelv rendelkezései értelmében az Európai Unióban képesítéssel rendelkező ügyvédeknek minősülnek, azonban a képesítés országától eltérő tagállamban kívánnak szolgáltatásokat nyújtani) peres eljárásban való részvétel esetén kötelesek egy azon tagállamban képesítést szerzett ügyvéddel „együttműködni”, amelyben a peres eljárás folyik.

4. Az ír szabályozás

4.1. Írország az ügyvédi szolgáltatási irányelv rendelkezéseinek az ír jogba való átültetése végett elfogadta a módosított European Communities (Freedom to Provide Services) (Lawyers) Regulations 1979-et (az Európai Közösségekben az ügyvédi szolgáltatásnyújtás szabadságáról szóló, 1979. évi szabályok; a továbbiakban: szabályok).

4.2. A 2. szabály (1) bekezdése a „vendégügyvédek” az irányelv 1. cikkének (2) bekezdésében szereplő listának megfelelő listára való hivatkozással határozza meg.

4.3. A 6. szabály a következőt írja elő:

„Ha valamely vendégügyvéd Írországban jogi eljárásban való ügyfélszolgálati tevékenységet folytat, együtt kell működnie egy, a szóban forgó bírói testület előtt eljárásra jogosult olyan ügyvéddel, aki szükség esetén e testület előtt felel.”

4.4. Látható, hogy a 6. szabály szorosan követi az irányelv 5. cikkének szövegét. Bár egyértelmű, hogy az irányelv 5. cikke csupán megengedi, de nem írja elő, hogy valamely tagállam „együttműködési” kötelezettséget követeljen meg, Írország szándéka arra irányult, hogy a 6. szabály rendelkezései révén ilyen intézkedést fogadjon el.

4.5. Ugyanakkor magát az irányelv 5. cikkét a Bíróság már számos alkalommal megvizsgálta, leginkább az 1988. február 25-i Bizottság kontra Németország ítéletben (427/85, EU:C:1988:98). A jelen eljárásban a felek közötti fő kérdés arra vonatkozik, hogy a Bíróság fenti ügyben hozott ítéletét hogyan kell megfelelően értelmezni és alkalmazni. A kérdés lényegében abban áll, hogy a (Bizottság kontra Németország ítéletben értelmezett) uniós jog értelmében tilos-e olyan követelményt állítani, hogy valamely vendégügyvédnek egy ír képesítéssel rendelkező ügyvéddel együttműködésben kell eljárnia olyan körülmények között, ahol a képviselendő fél az ír jog alapján személyesen is eljárhatna.

5. Az ír jog

5.1. E kérdés szempontjából a Supreme Court (legfelsőbb bíróság) felhívja a Bíróság figyelmét az ír jognak a felek bíróság előtti képviselésével kapcsolatos egyes vonatkozásaira.

5.2. Először is, amint azt már megjegyeztük, a peres feleken kívül kizárólag az elismert barristerek és solicitorok jogosultak az ír bíróságok előtt eljárni.

5.3. Korlátozott számú esetben megállapítást nyert, hogy a személyesen eljáró peres felet úgynevezett „McKenzie Friend” segítheti. Ugyanakkor az ír bíróságok állandó ítélkezési gyakorlata egyértelművé tette, hogy az ilyen személy nem képviselhet peres felet az eljárásban, hanem inkább adminisztrációs segítőként járhat el annak érdekében, hogy az érintett a saját ügyében a lehető legjobban előadhassa álláspontját. Az ítélkezési gyakorlat egyebek mellett megállapította, hogy az ilyen segítő a Supreme Court (legfelsőbb bíróság) előtt nem járhat el a fél képviselőjeként.

5.4. Ebből tehát az következik, hogy az ír jog nem ismer el olyan körülményt, amely esetén a bíróságok előtti eljárásban valamely peres felet elismert barristeren vagy solicitoron kívül más képviselhetne.

5.5. Emellett meg kell jegyezni, hogy az ír jog nem teszi lehetővé, hogy bírósági eljárásokban gazdasági társaságokat elismert ügyvéden kívül más képviselhessen. A gazdasági társaságok személyes eljárása ezért – rendkívüli körülményektől eltekintve – megengedett.

5.6. Ugyanakkor a gazdasági társaságok kivételével a felek az ír bírósági eljárás egyik szakaszában, illetve egyik eljárástípusban sem kötelesek ügyvéd által képviseltetni magukat. A fél személyes eljáráshoz való jogát olyannak tekintik, mint amely a bíróságokhoz (ideértve a legmagasabb szintű fellebbviteli bíróságokat is) fordulást illetően a jogalanyokat megillető alkotmányos jog jelentős részét, illetve azon kiemelt alkotmányos érték részét képezi, amelyet a védelemhez való jog vonatkozásában is hasonlóképpen elismernek. Összefoglalva tehát, a természetes személyek minden eljárásban jogosultak személyesen eljárni, a vállalkozások azonban nem, ezzel szemben pedig minden olyan esetben, amikor valamely fél (gazdasági társaságok esetében) köteles vagy (természetes személyek esetében) szeretne képviselést igénybe venni, elismert ügyvédet kell megbízni.

5.7. Az eljáró bíróság felhívja továbbá a figyelmet arra, hogy az „együttműködésben” történő eljárás követelménye az ír jog alapján korlátozott jellegű, és csupán azt a kötelezettséget jelenti, hogy meg kell jelölni egy olyan, ír képesítéssel rendelkező ügyvédet, aki segítséget tud nyújtani az ügyvédi szolgáltatási irányelv szerinti jogokat gyakorló ügyvédnek, amennyiben ez utóbbinak a nemzeti joggal, nemzeti gyakorlattal, valamint az eljárási vagy etikai szabályokkal kapcsolatban segítségre lenne szüksége.

5.8. A Supreme Court (legfelsőbb bíróság) megjegyzi továbbá, hogy Írország olyan rendszert működtet, amelyben általános szabályként az érvényesül, hogy a fél pernyertessége esetén a jogi képviselő teljes költségét megtérítheti. Ebből

következik, hogy a valamely eljárásban pernyertes felet képviselő vendégügyvéd a gyakorlatban rendszerint az összes költséget megtéríttetheti a pervesztes féllel. Bár elsődlegesen a képviselt fél köteles fizetni az ügyvédet, és bár a költségviselésre kötelezés értelmében a pervesztes fél a pernyertes fél által ez utóbbi ügyvédeknek fizetett vagy őket megillető észszerű költségeket köteles megtéríteni, az, hogy a fizetőképes alperessel vagy ellenérdekű féllel szemben teljes költségtérítés is érvényesíthető, gyakran az ügyvéd kifizetésének gyakorlati módját jelenti. E lehetőségek nem illetik meg a személyesen eljáró peres felet, aki kizárólag a személyes eljárással kapcsolatban felmerült költségeket téríttetheti meg. Ennek megfelelően egy ügyvéd bíróságok előtti képviseletre való jogosultságának elismerése Írorszában jelentős pénzügyi következményekkel járhat minden érintett számára.

5.9. Végezetül, a Supreme Court (legfelsőbb bíróság) rámutat, hogy az ír bíróságok előtt valamely felet képviselő bármely ügyvéd egyik etikai kötelezettsége, hogy minden releváns jogterületen kutatást végezzen és felhívja a bíróság figyelmét minden olyan jogi anyagra, még az ő álláspontja szempontjából kedvezőtlen anyagokra is, amely befolyással lehet a jogvita megfelelő rendezésére. E kötelezettséget olyannak tekintik, mint amely egyik elemét képezi a *common law* országokra tipikusan jellemző azon megközelítésnek, amelynek értelmében nem maga a bíróság, hanem a peres felek végzik az ahhoz szükséges kutatás legnagyobb részét, hogy a bíróság a jogkérdésekben megfelelő következtetésre jusson. Nyilvánvaló, hogy e folyamat a felek személyes eljárása esetén némileg akadályozva van, azonban a már említett alkotmányos elvekre tekintettel elfogadott, hogy a bíróságoknak a tőlük telhető legmagasabb szinten kell foglalkozniuk a jogi kérdésekkel azokban az ügyekben is, amelyekben egyik vagy másik peres fél, illetve mindkét peres fél ügyvédi segítség nélkül jár el.

6. A felek álláspontjai

6.1. B.O. szerint a Bíróság által a Bizottság kontra Németország ügyben hozott ítélet egyértelmű folyamánya az, hogy a tagállamok nem alkalmazhatják az „együtműködés” követelményét abban az esetben, ha a vendégügyvéd által képviselni kívánt fél személyesen is jogosult lenne eljárni. Ebből lényegében az következik, hogy valamely tagállam egyáltalán nem alkalmazhatja az „együtműködés” követelményét, ha nemzeti jogrendjében nem kötelezi a feleket ügyvéd általi képviseletre.

6.2. Az Attorney General és a Law Society of Ireland a Bíróság által a Bizottság kontra Németország ügyben hozott ítélet árnyaltabb értelmezése mellett érvel. Azt hangsúlyozzák, hogy a Bíróság külön megemlítette, hogy van legalább néhány olyan körülmény, amikor a feleket a német bíróságok előtt ügyvédekön kívül más is képviselheti. Az alapján, hogy az ír jog nem teszi lehetővé, hogy valamely felet szakképesítéssel rendelkező elismert ügyvéden kívül más képviseljen, azt állítják, hogy az írországi és a németországi helyzet egymástól elhatárolható. Különösen, az Attorney General és a Law Society of Ireland megjegyzi, hogy az ottani szóhasználatból élve „a jelen körülmények között” merült fel a Bíróság által az

ítélet 14. pontjában levont azon következtetés, amely szerint nem állt fenn olyan közérdekkel kapcsolatos megfontolás, amellyel igazolni lehetett az „együtműködési” kötelezettséget az olyan bírósági eljárásokban, ahol nem volt kötelező ügyvéd általi képviselet. Úgy tűnik, hogy a fenti fordulat, amely a 14. pont elején szerepel, az előző pontra utal vissza, amely arról szólt, hogy a német jog bizonyos esetekben megengedi, hogy a felet ügyvéden vagy szakjogászon kívül más képviselje.

6.3. Ezenfelül felhívják a figyelmet arra, hogy a Bíróság lényegében aránytalannak ítélte azon rendszer több olyan vonatkozását is, amely alapján a vendégügyvéd köteles volt egy német képesítéssel rendelkező ügyvéddel „együtműködni”. Amint azt már megjegyeztük, ilyen követelmény nem merül fel az ír jogban, ahol a minimális előírás az, hogy álljon rendelkezésre egy ír képesítéssel rendelkező ügyvéd annak érdekében, hogy szükség esetén a nemzeti jogi, a nemzeti gyakorlati, valamint az eljárási vagy etikai kérdésekben segítséget nyújtson. Úgy tűnik tehát, hogy a Bíróság által a Bizottság kontra Németország ügyben hozott ítélet meghozatalakor a német jogban fennálló kötelezettség hatálya vagy terjedelme jelentősen nagyobb terhet jelentett, mint az a kötelezettség, amely az ír jog alapján felmerülne, ha Írország egyáltalán előírhatná az „együtműködési” kötelezettséget.

6.4. Végezetül, az említett felek azt állítják, hogy igen eltérő gondolatmenet áll amögött, ha egyrésztől valamely tagállam korlátozásokat kíván előírni a vendégügyvédekkel szemben, miközben lehetővé teszi, hogy a feleket ügyvéden vagy szakjogászon kívül más is képviselje, azon javaslathoz képest, amely szerint Írország a gyakorlatban – és a gazdasági társaságok esetétől eltekintve – ténylegesen el lenne zárva attól, hogy egyáltalán elrendeljen egy „együtműködési” kötelezettséget.

6.5. A General Council of the Bar of Ireland semlegesebb álláspontot alakított ki. E elfogadta, hogy a Bíróság által a Bizottság kontra Németország ügyben hozott ítélet egyes részeinek szövegét lehet úgy értelmezni, ahogy azt B.O. tette, azonban azt állította, hogy a kérdés az Attorney General és a Law Society of Ireland részéről előterjesztett alternatív érvek miatt nem egyértelmű.

7. A kérdések

7.1. A fentiek alapján a Supreme Court (legfelsőbb bíróság) úgy határozott, hogy a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

- 1) El van-e zárva valamely tagállam attól, hogy a módosított, 1977. március 22-i 77/249/EGK irányelv 5. cikkében biztosított azon lehetőséggel éljen, amely megengedi, hogy valamely tagállam a bírósági eljárásban való ügyfélképviselettel kapcsolatos tevékenységek ellátása során előírja az ügyvédekkel szemben, hogy „eljárásuk során működjenek együtt egy, a szóban forgó bírói testület előtt eljárásra jogosult olyan ügyvéddel, aki szükség esetén e testület előtt felel”,

minden olyan esetben, amikor a vendégügyvéd által képviselni kívánt fél ilyen eljárásban személyesen is jogosult eljárni?

- 2) Amennyiben az 1. kérdésre nemleges választ kell adni, mely tényezők alapján kell a nemzeti bíróságnak vizsgálnia, hogy az „együtműködési” kötelezettség előírása megengedhető-e?
- 3) Különösen, a korlátozott „együtműködési” kötelezettségnek a jelen előzetes döntéshozatalra utaló végzésben korábban ismertetett módon történő előírása az ügyvédek szolgáltatásnyújtási szabadságába történő olyan arányos beavatkozásnak minősülne-e, amely a jogi szolgáltatások fogyasztói védelmének és a gondos igazságszolgáltatás biztosításának igényéhez egyaránt fűződő közérdekre tekintettel igazolható?
- 4) Amennyiben a 3. kérdésre igenlő választ kell adni, ez az álláspont minden körülmény esetén alkalmazandó-e, és ha nem, mely tényezőket kell a nemzeti bíróságnak figyelembe vennie annak eldöntése során, hogy valamely konkrét esetben ilyen követelmény előírható-e?